

بِه نام خدا

ارتباط پزشک و بیمار

تعهد حرفه ای پزشکی

تعهد حرفه ای چیست ؟

مهارت و هنجارهای رفتاری موردنظر از يك فرد داراي يك حرفه خاص

حرفه پزشکی علاوه بر برخی تعهدات مشترك، از ویژگیهای منحصر بفردی برخوردار است که مهمترین آن
نوع خدمت مورد ارائه یعنی «سلامت» میباشد. ◦

دو خصوصیت مهم حرفه پزشکی

✓ متعهد بودن پزشك به تلاش حداکثر در جهت حصول سلامت و بهبود همه جانبه بیماران و سایر دریافت کنندگان خدمات سلامت

✓ طیف وسیع کسانی است که پزشك نسبت به آنها متعهد است که شامل بیمار، اطرافیان او، عموم جامعه، همکاران و سایر حرف مرتبط

تعهدات پزشکان

1. تعهد به صلاحیت و حصول توانمندی حرفه ای (در تمام طول زندگی حرفه ای)
2. تعهد به صداقت با بیماران (در رفتار، اخذ رضایت و ارائه اطلاعات لازم و نیز گزارش و تجزیه تحلیل خطاها)
3. تعهد به رازداری و محرمانگی (و حفاظت از اسرار و اطلاعات بیماران)
4. تعهد به برقراری و حفظ روابط مناسب با بیماران (و خودداری از استثمار بیماران)
5. تعهد به ارتقای کیفیت خدمات و مراقبتها
6. تعهد به بهبود وضعیت دسترسی به خدمات (حصول هدف دسترسی همگان به حداقل خدمات استاندارد مراقبت)
7. تعهد به توزیع عادلانه منابع محدود (از جمله اجتناب از بررسیهای پاراکلینیک غیر ضروری)
8. تعهد به دانش علمی پزشکان (و تلاش در جهت ارتقای استاندارد علمی و پژوهش)
9. تعهد به حفظ اعتماد جامعه از طریق مدیریت لازم در موارد تعارض منافع
10. تعهد به مسئولیتهای حرفه ای (در روابط بین همکاران، همکاری در فرآیندهای خودارزیابی و ارزیابیهای بیرونی)

صلاحیت علمی و عملی پزشك

پزشكي بیش از آنکه يك شغل و منبع درآمد محسوب شود، يك حرفه و مسؤولیت است که ایفای بهینه آن، شرایطی را میطلبد که مهمترین آنها را میتوان در سه عنوان عمده خلاصه کرد:

1. جامع و روزآمد بودن اطلاعات پزشك و داشتن تجربه کافی،

2. انجام مشاوره‌های تخصصی در صورت لزوم و

3. شناخت موارد قصور و تقصیر در تشخیص و درمان

صلاحیت شامل جنبه های علمی، ارتباطات و تجربه حرفه ای میباشد. مهارتهایی که يك پزشك باید کسب کند را میتوان به چند دسته تقسیم نمود:

- مهارتهای گرفتن شرح حال خوب
- مهارتهای مشاهده و معاینه نمودن خوب
- مهارتهای ارتباط برقرار کردن
- مهارتهای آموزشی مستند (با مدرک)
- توانایی رسیدن به تشخیصهای افتراقی صحیح
- توانایی استفاده از علوم تئوری در صحنه عمل و بالین بیمار

پزشك باید علاوه بر تلاش در جهت کسب مهارتهای ذکر شده، در مواردی که تخصص لازم را ندارد بیمار را به متخصص مربوطه ارجاع نماید و از اقدامات خودسرانه و غیر علمی خودداری کند

ارتباطات حرفه ای در طب

● ارتباط پزشك و بیمار

اختیار فردي و لزوم کسب رضایت آگاهانه دریافت کنندگان خدمات سلامت، از پایه های اصلی پزشکی بالینی معاصر محسوب میگردد. همچنین، رازداری، حفظ حریم خصوصی بیمار و حقیقت گویی از مباحث مهمی هستند که حقوق فردي بیمار را مورد تأکید قرار میدهند

در ارتباط دو سویه پزشك و بیمار، هر طرف وظایف و تعهداتی دارد ك هر عایت آنها به تقویت روابط صمیمانه و منطبق با اصول علمی و اخلاقی كمك خواهد نمود. احترام، ارتباط صادقانه، اعتماد و همدردی، پایه های اصلی این ارتباط هستند

اصول کلی برقراری ارتباط مؤثر اهمیت وافری در این حیطه دارد. در این راستا، توجه به بیمار، رعایت شأن او، ایجاد صمیمیت لازم برای اطلاع از اسرار بیمار و ابراز نگرانی حقیقی در مورد سلامت بیمار، از جمله تعهدات پزشك میباشند. متقابلاً بیمار باید سوالات و مشکلات خود را با پزشك در میان بگذارد، سوابق پزشکی خود را با دقت بیان کند، نکاتی را که در مورد حمایت‌های مورد انتظار و مواردی همچون رازداری در نظر دارد به اطلاع پزشك برساند

توجه به اعتقادات بیمار یک امر ضروري، خصوصاً در جوامعي است که گروههاي مختلف نژادي، فرهنگي و مذهبي در کنار يکديگر زندگي ميکنند. آشنائي پزشک با اصول اساسي اعتقاد بیمار، خصوصاً در موارد خاصي که با امور پزشکي از شرح حال و معايينه گرفته تا درمانهاي مورد نظر مرتبط است، کاملاً ضروري است. اين نکته خصوصاً در مورد اقليتهاي مذهبي در کشورهاي مختلف گاه مشکلاتي را به همراه دارد.

ما در کشوري با فرهنگ اسلامي که مورد قبول اکثريت جامعه ميباشد قرار داريم؛ دانستن و آشنا بودن با ايده ها و ارزشهاي اين ايدئولوژي براي پزشکان يك ضرورت است

رضایت آگاهانه

امروزه نظام بهداشت و درمان در اکثر جوامع به سمت بیمار مدار بودن (یا محور قرار دادن گیرندگان خدمات سلامت) سوق یافته است؛ در اخلاق پزشکی نوین، سعی شده است که اختیار بیمار (اتونومی)، در حد ظرفیت او برای تصمیم گیری مورد احترام قرار گیرد

انجمن جهانی پزشکی در بیانیه خود، گرفتن تصمیم آگاهانه و تعیین سرنوشت خود را حق مسلم بیمار دانسته و چنین بیان میدارد: "هر فرد بالغ دارای صلاحیت، حق دادن یا ندادن رضایت برای مداخلات تشخیصی یا درمانی خود را دارد. این حق بیمار است که اطلاعات لازم برای تصمیم گیری در اختیارش قرار گیرد و بداند هدف انجام هر آزمایش یا اقدام درمانی چیست و از نتایج مورد انتظار آگاه شده باشد. همچنین پیامدهای عدم رضایت برای او توضیح داده شده باشد

اصل احترام به اتونومی نیازمند این است که پزشك اطلاعات كافي را براي انتخاب آگاهانه در اختیار بیمار بگذارد و برای تصمیمات درمانی او احترام قائل شود

در اکثر موارد رضایت ضمنی بیمار برای انجام اقدام لازم کفایت میکند، اما گاه اخذ رضایت کتبی بیمار ضرورت دارد؛ از جمله در موارد جراحی، بیهوشی و مداخلات تهاجمی.

در برخی شرایط مانند وضعیت اورژانس در بیمار غیر هوشیار که جان بیمار در معرض خطر است و اطلاعی از خواسته شخصی بیمار نداریم، لازم است بر مبنای رضایت فرض شده اقدامات لازم برای بیمار انجام شود.

یعنی اصل سودمندی بر اصل اتونومی ترجیح می یابد.

براي معتبر بودن رضایت اخذ شده، سه اصل باید رعایت شده باشد :

۱- اطلاعات کافی در اختیار بیماران گذارده شده باشد.

۲- بیمار صلاحیت لازم را برای دادن رضایت داشته باشد و ظرفیت کافی برای درك آگاهی داده شده و تصمیمگیری لازم را داشته باشد.

۳- تصمیم بیمار باید داوطلبانه و اختیاری باشد.

عناصر مهمی که برای حصول رضایت آگاهانه باید به صورت دوسویه بین پزشک و بیمار مورد شرح و بحث قرار گیرند، عبارتند از: تشخیص بیماری (اگر معلوم است)، ماهیت تصمیم یا اقدام مورد نظر، منافع و مضار آن، جایگزین های احتمالی، میزان فهم و دریافت بیمار از اطلاعات داده شده و موافقت بیمار با اقدام تشخیصی یا درمانی مورد نظر بیمار و ظرفیت صلاحیت او برای تصمیم گیری

در یک بررسی ظاهری، پزشک با توجه به سه سوال میتواند صلاحیت بیمار را مورد بررسی اولیه قرار دهد:

- الف- آیا بیمار از موقعیت خود و شرایط حاضر آگاه بنظر میرسد؟
- ب- آیا توضیحات پزشک را در خصوص خطرات اقدام مورد نظر متوجه میشود؟
- ج- آیا در فرآیند اتخاذ تصمیم مناسب، ارتباط مناسب را برقرار مینماید؟

بحث تصمیم گیری در بیماران فاقد صلاحیت و ظرفیت لازم نیز موضوعی چالش برانگیز در بسیاری از جوامع میباشد .

از جمله شیوه های معمول و قانونی، عمل بر اساس رهنمود و درخواست قبلی بیماران فاقد صلاحیت است :

1. وصیت زمان حیات : فرد در زمان سلامت یا زمانی که دارای صلاحیت تصمیم گیری است، روند اقدامات پزشکی را در شرایط خاص معین نموده و خواسته قلبی خود را بیان مینماید

2. وکالت امور مربوط به سلامت : در این شیوه، فرد شخصی را به عنوان وکیل تام الاختیار خود در امور مربوط به سلامت و مراقبتهای بهداشتی تعیین میکند تا در موارد لازم به جای او تصمیم گیری کند.

3. تصمیم گیرنده جانشین : در مواردی که مدرک معتبر کتبی که نشانگر خواسته بیمار باشد وجود نداشته باشد، تصمیم گیرنده جانشین که معمولاً عضوی از اعضای خانواده است .

حفظ اسرار بیمار

یکی از اصول اساسی در اخلاق پزشکی

تعریف و اهمیت - حفظ اسرار بیمار

حفظ اسرار بیمار یکی از اصول اساسی در اخلاق پزشکی است که احترام به اختیار و حریم خصوصی فرد را تضمین می‌کند. این اصل یک ارزش اخلاقی است که با ایجاد اعتماد متقابل بین بیمار و پزشک، به بهبود فرآیند تشخیص و درمان کمک می‌کند. اگر بیمار مطمئن باشد که پزشک اسرار او را فاش نخواهد کرد، راحت‌تر می‌تواند مشکلات سلامتی خود را بازگو کند.

عواقب فاش شدن اسرار بیمار

فاش شدن اسرار بیمار بدون رضایت او می‌تواند به هتک حرمت بیمار و مشکلات اجتماعی منجر شود.

مثال: در صورت فاش شدن بیماری‌های مسری مانند ایدز، بیمار ممکن است با اختلافات خانوادگی یا حتی خشونت مواجه شود.

بسیاری از کشورها قوانین صریحی برای حفظ رازداری دارند و پزشکان در صورت نقض آن با عواقب قانونی روبرو می‌شوند.

شرایط خاص برای افشای اسرار بیمار

- شرایطی که پزشک مجاز به افشای اسرار بیمار است:
- زمانی که مصلحت جامعه یا خود بیمار در خطر باشد.
- الزامات قانونی یا قضایی که افشای اطلاعات را ضروری کنند.
- مثال: بیماری مسری در حال ازدواج بدون اطلاع از وضعیت سلامتی به همسر.
- پزشک باید تلاش کند ابتدا بیمار را به افشای اطلاعات متقاعد کند.

حقیقت‌گویی در اخلاق پزشکی

حقیقت‌گویی یکی از اصول مهم اخلاق پزشکی است که به حق بیمار برای آگاهی از وضعیت خود مربوط می‌شود. در برخی فرهنگ‌ها، بیان کامل حقایق به ویژه در موارد بیماری‌های صعب‌العلاج مورد اختلاف است. برخی معتقدند که نباید حقایق بیماری گفته شود تا امید بیمار حفظ شود، در حالی که دیگران بیان حقایق را وظیفه پزشک می‌دانند. این دیدگاه بر احترام به اختیار فرد و اصل سودمندی تاکید می‌کند.

حقایق و فرهنگ‌های مختلف

- اختلافات گسترده‌ای در فرهنگ‌ها وجود دارد:
- در گذشته از کلماتی مانند 'سرطان' اجتناب می‌شد تا بیمار دچار ترس از مرگ نشود.
- اما امروزه در بسیاری از جوامع مخفی کردن حقایق باعث کاهش اعتماد بیمار به پزشک می‌شود.

مطالعات درباره تمایل بیماران به دانستن حقایق

تحقیقات نشان می‌دهد که بیشتر بیماران مایلند حقایق بیماری خود را بدانند:
- در کشورهای غربی، بین 83 تا 99 درصد مردم تمایل به دریافت اطلاعات کامل دارند.
گفتن حقیقت می‌تواند رابطه پزشک و بیمار را تقویت کرده و اعتماد بیشتری ایجاد کند.

استثناهای حقیقت‌گویی در پزشکی

- مواردی که بیان حقیقت ممکن است مشکل‌ساز باشد:
- بیمارانی که ظرفیت درک اطلاعات را ندارند (کودکان، بیماران روانی).
- شرایط اضطراری پزشکی که بیان حقایق زمان را هدر می‌دهد.
- مواقعی که بیان حقیقت ممکن است به بیمار آسیب جدی وارد کند.

روابط مالی در پزشکی

روابط مالی بین پزشک و بیمار و همکاران حرفه‌ای تأثیر مستقیم و غیرمستقیمی بر رابطه آن‌ها دارد.

تضاد منافع مالی می‌تواند تصمیم‌گیری‌های پزشک را تحت تأثیر قرار دهد و در بسیاری از کشورها این موضوع در قوانین حرفه‌ای پزشکی مورد توجه قرار گرفته است.

تضاد منافع مالی در پزشکی

مواردی مانند پرداخت‌های مالی ویژه یا تسهیم حق ویزیت می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های حرفه‌ای پزشک اثر بگذارد.
این تضاد منافع ممکن است منجر به تجویز خدمات غیرضروری برای بیمار شود.

صداقت و امانتداری در پزشکی

پزشکان باید بدون توجه به منافع شخصی، تعهد خود را با صداقت و درستکاری ایفا کنند.

هر گونه تعارض منافع به ویژه در ارجاع بیماران به دلیل منافع مالی می تواند اعتماد بیمار به پزشک را کاهش دهد.

وفاداری حرفه‌ای

وفاداری به همکاران نباید به ضرر بیمار باشد.
همکاری صحیح بین پزشکان می‌تواند نقش مهمی در درمان بهتر و ایجاد
اعتماد بین بیمار و تیم درمانی داشته باشد.